

HOIATUS

ESMA, EBA ja EIOPA hoiatavad tarbijaid virtuaalvaluuta riskide eest

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) (edaspidi „kolm järelevalveametit“) hoiatavad tarbijaid nn virtuaalvaluuta ostmise ja/või omamise suurte riskide eest.

Praegu kättesaadav virtuaalvaluuta on digitaalne väärtus, mida ei väljasta ega garanteeri keskpank ega riigiasutus ning millel puudub valuuta või raha õiguslik staatus. Kõnealune valuuta on väga riskantne ega ole üldjuhul tagatud ühegi materiaalse varaga ning on ELi õigusaktidega reguleerimata, mistõttu ei pakuta tarbijatele mitte mingit õiguskaitset. Kolm järelevalveametit on mures seepärast, et üha enam tarbijaid ostab virtuaalvaluutat eelkõige ootuses, et virtuaalvaluuta väärtus üha kasvab, ilma et nad teadvustaksid suurt riski kaotada kogu investeeritud raha.

Virtuaalvaluuta, nagu Bitcoin, Ripple, Ether ning paljud teised, on hiljuti olnud väga volatiilne, mis tähendab seda, et valuuta hinnad on iga päev märkimisväärselt kõikunud. Näiteks Bitcoin väärtus kasvas 2017. aasta jaanuaris järsult umbes 1000 eurolt rohkem kui 16 000 euroni detsembri keskpaigaks ning kukkus veebruari alguses ligikaudu 70% ehk 5000 euroni. Hiljuti on Bitcoin madalseisust taastunud ligikaudu 40% ning praegu on selle kauplemisshind ligikaudu 7000 eurot. 100 suurima virtuaalvaluuta ülemaailmseks turuväärtuseks loetakse praegu rohkem kui 330 miljardit eurot.

Miks on virtuaalvaluuta ostmine tarbijate jaoks riskantne?

Kolm järelevalveametit hoiatavad tarbijaid, et virtuaalvaluuta võib olla väga riskantne ning üldjuhul ka väga spekulatiivse iseloomuga. Virtuaalvaluuta ostmisel peate arvestama, et on väga tõenäoline, et kaotate suure summa või isegi kogu investeeritud raha. Kui ostate virtuaalvaluutat või finantstooteid, mille kaudu võivad tarbijad virtuaalvaluutaga otseselt kokku puutuda, kaasneb sellega palju riske, sealhulgas järgmised.

- **Äärmine volatiilsus ja mulli oht** – enamikku virtuaalvaluutasid iseloomustab hinna äärmine volatiilsus ja on esinenud selgeid märke hinnamullist. Kui otsustate osta virtuaalvaluutat või finantstooteid, millega kaasneb virtuaalvaluuta, peate arvestama, et võite kaotada suure summa või isegi kogu investeeritud raha.
- **Kaitse puudumine** – vaatamata ELi rahapesuvastastele nõuetele, mis jõustuvad 2018. aasta teises pooles ning mida kohaldatakse virtuaalse rahakoti teenuse pakkujatele ning virtuaalvaluutade vahetusplatvormidele, ei ole virtuaalvaluuta ELi

õigusaktidega reguleeritud. Samuti on ka virtuaalvaluutaturud, kus virtuaalvaluutaga kaubeldakse, ning nende hoidmiseks, säilitamiseks ja ülekandmiseks kasutatavad digitaalsed rahakotid ELi õigusaktidega reguleerimata. Seega, ostes või omades virtuaalvaluutat, puuduvad teil reguleeritud finantsteenustega seotud garantiid ja tagatised. Näiteks kui virtuaalvaluutade vahetusplatvorm või digitaalse rahakoti teenuse pakkuja pörub, lõpetab tegevuse või langeb küberrünnaku või varade omastamise ohvriks või vara konfiskeeritakse õiguskaitsemeetmete tulemusena, ei anna ELi õigusaktid mingisugust õiguslikku erikaitset, mis korvaks teie kahjud või taastaks juurdepääsu teie virtuaalvaluutahoiustele. Need riskid on juba materialiseerunud arvukatel juhtudel üle kogu maailma.

- **Väljumisvõimaluste puudumine** – kui otsustate osta virtuaalvaluutat, võib juhtuda, et te ei saa sellega pika aja jooksul kaubelda ega vahetada seda traditsioonilise valuuta (näiteks euro) vastu. Seetõttu võite protsessi käigus kanda kahju.
- **Hinna läbipaistvuse puudumine** – virtuaalvaluuta hinnakujundus ei ole sageli läbipaistev. Seetõttu on suur risk, et te ei saa virtuaalvaluuta ostmisel või müümisel õiglast ja täpset hinda.
- **Tegevuse katkestused** – mõnda virtuaalvaluutade vahetusplatvormi on tabanud suured toimimisprobleemid, näiteks kauplemise katkestused. Nende katkestuste ajal ei ole tarbijad saanud osta ega müüa virtuaalvaluutat soovitud hetkel ning on kandnud kahju katkestuse perioodi jooksul toimunud virtuaalvaluuta hinnakõikumiste tõttu.
- **Eksitav teave** – teave, mis on kättesaadav tarbijatele, kes soovivad osta virtuaalvaluutat (kui selline teave on üldse kättesaadav), on enamasti puudulik, raskesti mõistetav, ei kajasta piisavalt virtuaalvaluuta riske ning võib seetõttu olla eksitav.
- **Virtuaalvaluuta ebasobivus enamikul eesmärkidel kasutamiseks, sealhulgas investeringuks või vanaduspensioni kavandamiseks** – virtuaalvaluuta suur volatiilsus, selle tuleviku ebakindlus ning virtuaalvaluutade vahetusplatvormide ja virtuaalse rahakoti teenuse pakkujate ebausaldusväärsus teeb virtuaalvaluuta ebasobivaks enamikule tarbijatest, sealhulgas neile, kes soovivad teha lühiajalisi investeringuid, kuid eelkõige neile, kes on pühendunud pikaajalistele eesmärkidele, nagu säästude kogumine pensionipõlveks.

Mida saate enda kaitseks teha?

Kui otsustate osta virtuaalvaluutat või finantstooteid, mis annavad otsese juurdepääsu virtuaalvaluutale, peate täielikult mõistma nende olemust ja võetavaid riske. Ei maksa investeerida raha, millest ilmajäämist te endale lubada ei saa. Peate veenduma, et seadmed ning riistvara, mida kasutate virtuaalvaluutale juurdepääsemiseks või ostmiseks, hoiustamiseks või ülekandmiseks, oleksid varustatud sobivate ja ajakohaste turvameetmetega. Samuti peate teadvustama, et riskid ei vähene juhul, kui ostate

virtuaalvaluutat ettevõttelt, mille tegevus on reguleeritud finantsteenuseid käsitlevate normidega.

Taustteave

Käesolev hoiatus põhineb kolme järelevalveameti asutamismääruse artikli 9 lõikel 3 ning on järjeks kahele 2017. aasta novembris tehtud ESMA avaldusele seoses esialgse müntide pakkumisega (ICO)¹² ning varasemale tarbijahoiatusele³ ning kahele virtuaalvaluutat käsitlevale arvamusele,⁴⁵ mille EBA avaldas detsembris 2013, juulis 2014 ja augustis 2016.

Virtuaalvaluutal on palju vorme. Esimene virtuaalvaluuta oli Bitcoin, mis loodi 2009. aastal. Sellest ajast alates on kasutusele võetud mitu teist virtuaalvaluutat, näiteks Ripple, Ether või Litecoin. Enamik neist põhineb hajutatud pearaamatu tehnoloogial, mis on tavapäraselt tuntud „plokiahelana“⁶. Käesolevas aruandes ei võeta seisukohta asjaomase tehnoloogia ega selle muude võimalike rakenduste suhtes.

¹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-828_ico_statement_firms.pdf.

² https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-829_ico_statement_investors.pdf.

³ <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/598344/EBA+Warning+on+Virtual+Currencies.pdf>.

⁴ <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf>.

⁵ <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1547217/EBA+Opinion+on+the+Commission's+proposal+to+bring+virtual+curren+cy+entities+into+the+scope+of+4AMLD>.

⁶ ESMA avaldas aruande hajutatud pearaamatu tehnoloogia võimalike rakenduste, eeliste ja riskide kohta veebruaris 2017.